

D66 Partijcongres – Beurs van Berlage (Amsterdam)

31 okt 2015

Toespraak Alexander De Croo
Vicepremier en minister van Ontwikkelingssamenwerking

Dames en heren,
Beste liberale vrienden,
Democraten,

Laat mij beginnen met Alexander Pechtold te bedanken.

Eerst en vooral voor de uitnodiging om hier te spreken – het is altijd bijzonder fijn om bij de burens op de koffie te komen. Vooral als het liberalen zijn.

Maar ook voor zijn vraag om over internationale ontwikkeling te spreken.

Het thema van internationale ontwikkeling is brandend actueel. En bovendien: het is onze liberale corebusiness.

Wan internationale ontwikkeling gaat in essentie over vooruitgang. En vooruitgang, mensen sterker maken zodat ze op eigen benen kunnen staan, dat is een liberaal verhaal.

i. Sustainable Development Goals

Laat mij misschien beginnen met een vraag. Wie van jullie denkt de wereld er vandaag beter aan toe is dan pakweg 15 jaar geleden?

Wel, de feiten geven de optimisten gelijk. Om een paar dingen te noemen:

- De laatste vijftien jaar zijn we erin geslaagd het aantal mensen dat in **extreme armoede** leeft te halveren. Dat is een gigantische vooruitgang. Van 1,7 miljard mensen in armoede in 1999 naar zo'n 850 miljoen dit jaar.
- Niet alleen de armoede is gehalveerd, ook de **kindersterfte** is met de helft gedaald. Vandaag hebben twee miljard méér mensen **toegang tot drinkbaar water** (vergeleken met 1990).
- Er zitten ook **meer meisjes dan ooit** in de geschiedenis **op de schoolbanken**. Niet onbelangrijk als je weet dat vrouwen vaak de échte motor van vooruitgang zijn. Misschien in dat verband twee cijfers die – ook mannen – tot de verbeelding zouden moeten spreken:

- Als 10% meer meisjes school lopen verhoogt dat het nationaal inkomen van een land met 3%.
 - En wanneer vrouwen werken, investeren ze 90% van hun inkomen naar het gezin. Bij mannen is dat slechts 30 tot 40%. Wat er met de rest gebeurt, laat ik aan uw verbeelding over.
- En laat ons ook niet vergeten dat ook de toegang tot aidsremmers de voorbije jaren sterk is toegenomen.

Hoe zijn we daarin geslaagd?

Een deel van het succes is ongetwijfeld te verklaren door de **kracht van de Millenniumdoelstellingen**.

Dat waren acht duidelijke doelstellingen, afgesproken in de schoot van de Verenigde Naties om van de wereld tegen 2015 een betere plaats te maken.

Acht beknopte, begrijpbare en becijferbare doelstellingen die de ontwikkelingsagenda op het hoogste politieke niveau hebben getild en vooruitgang meetbaar maakten.

Maar als we naar de cijfers kijken, moeten we toegeven dat het **werk nog niet af** is.

Ja, we hebben de **moedersterfte** de voorbije 25 jaar gehalveerd. Maar nog steeds sterven er elke dag 800 meisjes en jonge vrouwen omdat ze zwanger zijn of bevallen. In een aantal landen is moeder worden het gevaarlijkste beroep dat er bestaat. Slachtoffers die we met de stand van de medische wetenschap vandaag perfect kunnen voorkomen.

En – zoals ik zei – we hebben de voorbije vijftien jaar de extreme armoede gehalveerd, maar toch leven er nog steeds 850 miljoen mensen in **extreme armoede**. Waarom zouden we halfweg stoppen? Zolang dat cijfer niet op nul staat moeten we doorgaan.

Vier weken geleden hebben daarom de 193 lidstaten van de Verenigde Naties de **nieuwe Global Goals for Sustainable Development** afgesproken.

Die nieuwe doelstellingen zijn het ontwikkelingskader voor de volgende vijftien jaar. Geen acht maar zeventien doelstellingen deze keer.

Met als centrale ambitie om tegen 2030 een einde te maken aan extreme armoede. U ziet het als eerste staan: *'No poverty'*.

Een **bijzonder ambitieuze doelstelling**. Want het betekent dat we de komende 15 jaar elk uur 7.500 mensen de economische ladder laten opklimmen. Of anders gezegd: elke dag moeten we zo'n 180.000 mensen uit de armoede tillen.

Dat is ongeveer het bevolkingsaantal van Breda. Elke dag opnieuw een nieuw Breda. U begrijpt: dit wordt een gigantische klus.

Hoe pakken we dat aan?

Als we naar de voorbije jaren kijken, zien we dat vooral economische groei het verschil heeft gemaakt - meer nog dan de Millenniumdoelstellingen. **Groei is de échte motor van vooruitgang** geweest.

Niét de ontwikkelingshulp van staat tot staat, niét het vermanende vingertje om het Zuiden niet te vergeten. Wél de groeicijfers van landen als China en India – gemiddeld zo'n 6% – hebben de grootste groep mensen uit de armoede getild.

[slide aantal mensen in armoede/land, evolutie 2005-2015)

Hier ziet u de evolutie van het aantal mensen in armoede per land, tussen 2005 en dit jaar. Het goede nieuws is dat de bol in zijn geheel minder groot is: het aantal mensen in extreme armoede is gehalveerd.

We zien ook dat de twee grote bollen – India en China – zijn verschrompeld. Zij zijn erin geslaagd door economisch te groeien mensen uit de armoede te tillen.

Maar als we naar 2015 kijken is het slechte nieuws dat één kleur, één groep van landen sterk overheerst: de Afrikaanse landen.

De ambitie van de nieuwe Global Goals is eenvoudig: in 2030 moet deze rechtse bol helemaal verschrompelen.

Als we willen dat dit een wit blad wordt, zonder bollen, moeten we ervoor zorgen dat er in landen als de Democratische Republiek Congo, Niger, Guinee eenzelfde groeiverhaal komt als in India en China.

Nu zult u mij misschien zeggen: 'Allemaal mooi, De Croo. Maar heel wat van die landen kennen toch een substantiële economische groei.'

Dat klopt. Een land als DRC had bijvoorbeeld vorig jaar een economische groei van 8.9%. Toch leven vandaag zes op tien Congolezen onder de armoedegrens.

Het is zoals de mensen op deze cartoon zeggen. Waar zit de groei? Wij zien enkel maar armoede en ziekte.

Groei op zich is dus niet voldoende. Wat we moeten hebben is **groei waar iedereen beter van wordt**, niet enkel een klein clubje aan de top. Een land dat zich wil ontwikkelen heeft een sterke

middenklasse nodig, een middenklasse die de motor is van elke vooruitgang.

Hoe zorgen we ervoor dat die inclusieve en duurzame groei er komt?

Angus Deaton, de kersverse Nobelprijswinnaar Economie, prof aan Princeton, heeft daar een aantal interessante dingen over gezegd. Nogal provocatief richting de ontwikkelingswereld, maar misschien net daarom interessant.

Deaton stelt dat klassieke ontwikkelingshulp zoals we dat lang hebben gedaan echte en duurzame groei in de weg staat.

Hij baseert zich daarvoor op uitgebreide studies die de economische groei van een land afzetten tegen de hulpafhankelijkheid.

Volgens Deaton is de verklaring dat buitenlands geld de verhouding tussen een regering en zijn bevolking grondig verstoort. **Buitenlands geld zet het sociaal contract tussen een regering en de bevolking op de helling.**

Een regering die om de boel draaiende te houden, aangewezen is op haar eigen bevolking, op het innen van belastingen, op een sterk en veerkrachtig economisch weefsel heeft een veel grotere prikkel om het algemeen belang voorop te plaatsen.

Regeringen, daarentegen, die aan het ontwikkelingsinfuus hangen en een belangrijk deel van hun inkomsten binnenkrijgen via buitenlandse donoren, zijn veel minder geneigd om rekening houden met wat er leeft bij hun bevolking. Het geld komt toch.

Dezelfde correlatie zie je overigens ook bij ontwikkelingslanden met een rijke ondergrond. Denk aan landen met diamant, olie of gas in de grond. Vaak heb je er machtshebbers die de ondergrond monopoliseren. Het resultaat is de inclusieve en duurzame groei er lager ligt en ontwikkeling achterop loopt.

Angus Deaton daagt ons uit, om niet te zeggen dat hij ons in de problemen brengt.

- Aan de ene kant weten we van de voorbije jaren dat economische groei de belangrijkste motor van ontwikkeling is.
- Maar anderzijds riskeert de klassieke manier van ontwikkelingshulp net om die economische groei te ondermijnen.

Daar staan we dan. Wat nu?

U zult het mij vergeven, ik ben **van nature een optimist**. Glas halfvol in plaats half leeg. Oplossingen zoeken in plaats van lopen te zeuren.

Dus ook voor dit vraagstuk is er een oplossing zodat we straks in 2030 die ontzettend belangrijke doelstellingen halen.

En die oplossing bestaat volgens mij uit drie belangrijke elementen:

- 1) Mensenrechten
- 2) Focus op lokale economische groei
- 3) Technologie

1) Mensenrechten moeten absoluut centraal staan in het ontwikkelingsbeleid

Als donorhulp inderdaad de 'normale' relatie tussen een overheid en zijn bevolking verstoort, dan is het **aan donoren om even kritisch te zijn als burgers**.

Want internationale ontwikkeling mag op geen enkele manier betekenen dat een regering, een overheid die hulp ontvangt, de wil van de bevolking naast zich neerlegt.

Als donoren hebben we een bijzondere verantwoordelijkheid. Landen met wie we samenwerken moeten we duidelijk maken dat we maar samen aan de slag kunnen als jullie een aantal fundamentele waarden en principes respecteren.

Niet uit nieuwbakken kolonialisme of misplaatst interventionisme. Maar wel omdat ontwikkeling in de eerste plaats draait om menselijke ontwikkeling. **Zonder respect voor mensenrechten is ontwikkeling nooit duurzaam** en klapt de boel op een bepaald moment terug in.

Overigens, al die landen met wie we samenwerken hebben ooit wél hun handtekening gezet onder de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. **Mensenrechten moeten dan ook de toetssteen zijn**. En ik heb best begrip dat de beginsituatie in elk land anders is. Maar wat we niet kunnen dulden is achteruitgang op het vlak van mensenrechten.

Wanneer de fundamentele rechten van de mensen met voeten getreden worden, kun je als donor niet de andere kant opkijken.

Neem **bijvoorbeeld Burundi** in Centraal-Afrika. De Burundese regering is voor meer dan de helft van haar overheidsbudget aangewezen op buitenlandse bijstand. België is de eerste bilaterale donor van Burundi.

Wel, dat donorschap creëert een bijzondere verantwoordelijkheid.

Op een moment dat de president van Burundi zijn land in politieke instabiliteit stort, 200.000 Burundezen op de vlucht slaan voor toenemend politiek geweld, de Burundese economie helemaal ontwricht raakt, kan je als donor niet de andere kant opkijken.

Dat is ook de reden waarom wij, eerst na achter de schermen druk te hebben uitgeoefend, uiteindelijk begin deze maand met pijn in het hart hebben beslist om een deel van onze hulp op te schorten. Zo'n 70 miljoen euro, budgetten die rechtstreeks bij de regering terechtkwamen.

De Europese Unie is ons deze week daarin trouwens gevolgd door formeel de politieke dialoog met Burundi op te starten om tot een oplossing te komen.

Dus eerste element: als donor moet je even kritisch zijn als burgers. En dat kan je door duidelijke voorwaarden te stellen, door mensenrechten een centrale plaats te geven.

2) Het versterken van de lokale economie is cruciaal

Vaak als ik in Afrika kom, krijg ik als één van de eerste vragen: kun je er niet voor zorgen dat er een paar grote multinationals zich hier komen vestigen?

Mijn antwoord is keer op keer: zorg er in de eerste plaats voor dat jonge, ambitieuze mensen van hier kunnen meebouwen aan de samenleving, zich kunnen ontplooien, een eigen zaakje kunnen beginnen.

Duurzame economische groei komt er niet als je de economie bouwt op een paar grote multinationals die straks weer vertrekken als het hoofdkwartier de kaarten herschudt.

Duurzame economische groei is enkel mogelijk met een lokaal, sterk en veerkrachtig economisch weefsel hebt, een levend "midden- en klein bedrijf" zoals jullie dat in Nederland zo mooi zeggen.

In plaats van de mensen vissen te geven, moet je hen leren vissen. En nog beter: zorgen dat ze die vis ook kunnen verhandelen. Dan heb je pas echt ontwikkeling. Dat hoef ik hier in Nederland niet uit te leggen.

Daarvoor heb je net als bij ons een stabiele omgeving – op het vlak van fiscaliteit, veiligheid, noem maar op.

Tegelijk betekent inzetten op de lokale economie ook **aanvaarden dat winst goed** is – óók in de ontwikkelingswereld.

Ik heb het niet over monopoliewinsten of waanzinnige woekerwinsten. Ik heb het over winst van kleine, gezonde ondernemingen die zorgen voor groei, voor welvaart, voor jobs. Winst die een opwaartse spiraal in beweging zet.

Rendement zorgt voor die opwaartse spiraal. Kijk bijvoorbeeld naar de mobiele telefoon in Afrika. De voorbije tien jaar is het aantal mobiele telefoons door het dak gegaan.

In 2002 had minder dan 1 op tien Ghanezen een mobiele telefoon. Vandaag heeft meer dan

acht op tien er één. Een cijfer dat ongeveer gelijkloopt met Europa (89%). Als we dit hadden overgelaten aan ontwikkelingshulp, aan goodwill programma's, aan *corporate social responsibility* waren er vandaag in Afrika misschien 100.000 gsm's. De realiteit is dat er vandaag 850 miljoen mobiele abonnementen zijn (685 mio gsm, 162 mio mobiel breedband).

3) Digitaal, een cruciale hefboom voor ontwikkeling

En daarmee ben ik bij de derde cruciale hefboom om die ontzettend belangrijke doelstellingen tegen 2030 te halen: technologie.

Digitale technologie is vandaag één van de belangrijkste drivers voor ontwikkeling. In Europa is de digitale economie de snelst groeiende economie. Ook in ontwikkelingslanden is het één van de krachtigste motoren voor ontwikkeling en vooruitgang.

Technologie is **één van de meest democratiserende krachten** die er vandaag bestaan. Op de allereerste plaats voor het uitoefenen van politieke rechten. Social media maakt mensen vrijer en mondiger dan ooit. Het is vandaag één van de sterkste tools om je stem te laten horen.

Zoals hier op het Tahrirplein in Caïro, tijdens de Egyptische revolutie. Waar mensen niet alleen met schoenen hun afkeuring lieten blijken over een toespraak van president Moebarak, maar met hun smartphone de wereld in real time lieten meekijken.

Maar digitale technologie is meer:

- Het is ook een **hefboom om corruptie aan te pakken**, transparantie te brengen en tussenpersonen uit te schakelen.

In Afghanistan betaalt men sinds enkele jaren het loon van politiemensen via mobiele telefoon. Tot grote verbazing van heel wat politieagenten die plots hun salaris met 30% zagen stijgen. Omdat het geld vandaag niet meer blijft plakken aan de handen van tussenpersonen.

- Digitale technologie verlaagt ook de drempel om **deel te nemen aan de globalisering**. Afrika was lange tijd vooral een afnemer van technologie. Vandaag is het op een aantal domeinen trendsetter. Denk aan mobiel betalen. Het zijn Afrikanen die technologie vooruit duwen. *Africa's Digital Money Heads to Europe*, kopte de Financial Times vorig jaar. Bloomberg was eerder dit jaar minder diplomatisch: 'De Europeanen vragen best hulp aan Afrika'.
- Om nog maar te zwijgen hoe digitale technologie **gezondheidszorg en onderwijs** radicaal transformeert – ook in ontwikkelingslanden. Via mobiele telefoonapps staan zwangere vrouwen in contact met gezondheidsposten die veraf liggen. Ze krijgen vanop afstand advies, kunnen snel one-on-one consultaties boeken wanneer dat nodig is. Met het mooie resultaat dat de moedersterfte verder daalt. Of zoals Mark Zuckerberg vier weken

geleden in New York zei: “*Het internet zal armoede uitroeien.*” Digitale technologie is een kracht als nooit tevoren.

Het is mijn absolute overtuiging dat als we die drieslag doen van mensenrechten, lokale economie en technologie we in 2030 die grote slag slaan en armoede kunnen bannen. Dit is echt een unieke kans voor onze generatie. Laat ons dit doen!

ii. VLUCHTELINGENCRISIS

Beste liberale vrienden,

Normaal zou ik het hierbij laten. Maar ik kan hier vandaag niet spreken over internationale ontwikkeling zonder stil te staan bij de internationale vluchtelingen crisis die ons allemaal zo sterk beroert.

Toen ik dit praatje aan het voorbereiden was, stelde ik mezelf de vraag: wat moet ik nog toevoegen aan het debat.

Laat mij beginnen met een aantal beelden voor zich te laten spreken.

Flashback naar **de winter van 1956**. De Sovjets hebben net de Hongaarse opstand neergeslagen en 200.000 Hongaren vluchten hun land uit. Naar Joegoslavië, maar vooral naar Oostenrijk.

Ze worden er met open armen ontvangen, krijgen er onderdak en zo’n 180.000 onder hen worden in recordtempo – een tiental weken – hervestigd naar 37 verschillende landen, binnen en buiten Europa. Snel en efficiënt. Een aanpak die jarenlang model stond voor hoe je een vluchtelingen crisis aanpakt.

Dit is **het Hongarije van vandaag: een hoge muur met prikkeldraad**.

Is dit echt het Europa dat wij willen? Het Europa zoals we het hebben uitgetekend na de Tweede Wereldoorlog?

Mensen die op de vlucht zijn voor oorlog en geweld verdienen geen prikkeldraad, maar bescherming.

Bescherming op de korte termijn en een toekomst op de middellange termijn. **Hier bij ons maar vooral in de eigen regio.**

En dan is integratie cruciaal.

Vijf jaar geleden zei de Duitse Bondskanselier Merkel ‘*Multikulti ist gescheitert*’. Ze hekelde ze het gebrek aan integratie van grote groepen mensen.

Vandaag zegt Mama Merkel *‘Wir schaffen das’*. We lossen het op.

Tussen die twee uitspraken gaapt een grote kloof, de **kloof van geslaagde integratie**.

En die integratie zal nodig zijn – ook in onze samenlevingen. Hoe je het ook draait of keert, een grote groep mensen die vandaag erkend worden als oorlogsvluchteling – en dat is de grote meerderheid van de mensen die bij ons komen - zullen bij ons blijven.

Laat ons dan ook vanaf dag één aan hun toekomst werken. De taal leren, naar een baan begeleiden. Elke dag dat we wachten om dat te doen is een verloren dag. Voor hen, maar ook voor ons. Als we deze klus goed aanpakken, dan hoeven we binnen vijf jaar niet opnieuw van een mislukking te spreken.

Twee weken geleden was ik aan de Turks-Syrische grens. Ik heb er de vluchtelingenkampen bezocht, met Syrische vluchtelingen gesproken.

En als me één ding opviel was het de **innige wens van de meeste vluchtelingen om terug te keren naar Syrië**. En als dat niet kon om toch op z'n minst in de eigen regio te blijven.

Ook dat moeten we mogelijk maken. **Mensen op een menswaardige manier opvangen, dicht bij huis, in een omgeving die hen vertrouwd is.**

Maar als we dat voor twaalf miljoen mensen willen doen – acht miljoen mensen die in Syrië zelf op de vlucht zijn voor oorlog en terreur en vier miljoen mensen in de buurlanden – dan moeten we net als na de Tweede Wereldoorlog grootse dingen doen.

Dan hebben we **een nieuw Marshallplan nodig**.

Dan moeten we de landen die nu kreunen onder de vluchtelingenstroom – Libanon, Irak en Turkije – een speciaal statuut geven binnen de internationale gemeenschap. Zodat ze weten dat ze er niet langer alleen voor staan.

En dan hebben we vrede nodig. Een onderhandelde vrede. Want duurzame vrede dwing je niet af met de wapens.

Maar zelfs als morgen de bloemen opnieuw bloeien in Syrië, dan nog moet het land heropgebouwd worden. Een klus die vijf jaar of meer zal duren. We kunnen deze mensen niet nog eens vijf jaar in kampen laten zitten en elk perspectief op een menswaardig leven ontzeggen.

Zij moeten vlakbij hun thuis, in eigen regio, de kans krijgen om te werken, een leven uit te bouwen, hun eigen keuzes te maken. In landen uit de regio waar velen hun vijfde winter als vluchteling ingaan.

Vanuit het Westen, vanuit Europa, moeten we daar mee onze schouders onderzetten. Dat is **ook in ons eigenbelang**.

Want als wij forfait geven, dan drijven we deze kinderen – en met hen een hele generatie – in de armen van radicalisten en extremisten. Want niemand is vatbaarder voor verleidingen van extremisme en radicalisme dan jonge mensen zonder perspectief.

En dat brengt me terug bij het begin: het **grootste onrecht** dat je mensen kunt aandoen is hen **elk perspectief ontzeggen**.

Perspectief. Dat is wat we moeten geven aan de 850 miljoen mensen die in extreme armoede leven.

Dat is ook wat we de 12 miljoen Syrische oorlogsvluchtelingen moeten geven.

Perspectief.

Niet om wat ze zijn, maar om wie ze zijn.